

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA TOPLULUKLARI
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ**

**AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRE MÜKTESEBATINA
UYUM ÇALIŞMALARI KAPSAMINDA
ATIK SEKTÖRÜ**

48. Dönem AB Temel Kursu

Özlem İRİTAŞ
Çevre ve Orman Bakanlığı

Ankara-2011

EK-2

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA TOPLULUKLARI
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ**

**AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRE MÜKTESEBATINA
UYUM ÇALIŞMALARI KAPSAMINDA
ATIK SEKTÖRÜ**

48. Dönem AB Temel Kursu

Özlem İRİTAŞ
Çevre ve Orman Bakanlığı

Ankara-2011

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA TOPLULUKLARI ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Bu belge ile, bu ödevdeki bütün bilgileri akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak hazırlayıp sunduğumu beyan ederim.

Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Özlem İRİTAŞ

23/06/2011

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
AVRUPA TOPLULUKLARI ARAŞTIRMA VE
UYGULAMA MERKEZİ**

ÖDEV TESLİM FORMU

1- Ödevi Hazırlayanın Soyadı, Adı: İRİTAŞ, Özlem

2 - Kurumu ve İletişim Telefonu (İş/Cep):

Çevre ve Orman Bakanlığı, Müsteşarlık, 0 312 207 56 35

3 - Katıldığı Kursun Dönemi ve Adı:

48. Dönem AB Temel Eğitim Kursu

4 - Ödevin Adı:

Avrupa Birliği Çevre Müktesebatına Uyum Çalışmaları Kapsamında Atık Sektörü

5 - Anahtar Kelimeler :

Çevre Müktesebatı, Atık Sektörü, Atık Yönetimi, Müzakere Pozisyon Belgesi

6 - Danışmanı:

Ceran Arslan Olcay

7 – Kelime Sayısı 7251 kelime

23/06/2011

Özlem İRİTAŞ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ÇEVRE POLİTİKALARI VE ATIK YÖNETİMİ
 - 1.1. Avrupa Birliği'nde Çevre Politikalarının Gelişimi
 - 1.2. Avrupa Birliği'nde Atık Yönetimi
 - 1.3. Avrupa Birliği Mevzuatında Atık Sektörü
2. TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ VE ATIK YÖNETİMİ KONUSUNUN GELİŞİMİ
3. AVRUPA BİRLİĞİ ADAYLIK SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE ÇEVRE KONUSUNDA YAŞANAN GELİŞMELER
 - 3.1. Çevre Faslı Müzakere Süreci
4. TÜRKİYE'DE AVRUPA BİRLİĞİ ATIK MEVZUATINA UYUM KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR
 - 4.1. Bazı Temel Belgelerde Atık Başlığı
 - 4.1.1. Ulusal Program
 - 4.1.2. Müzakere Pozisyon Belgesi
 - 4.1.3. Türkiye'nin Katılım Süreci İçin AB Stratejisi
 - 4.1.4. İlerleme Raporları
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KAYNAKLAR

GİRİŞ

Türkiye, AB'ye katılım müzakerelerine resmen 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetlerarası Konferans (HAK) ile başlamıştır. Böylece, Türkiye ile AB arasındaki uzun soluklu ilişki yeni bir döneme girmiştir. Bu konferansta müzakerelerin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yürütüleceğini düzenleyen "Müzakere Çerçeve Belgesi" de kabul edilmiştir. Belgede, müzakerelerin 3 temel konu üzerinden yürütüleceği görülmektedir.

- 1- Kopenhag siyasi kriterlerinin istisnasız olarak uygulanması, siyasi reformların derinleştirilmesi ve içselleştirilmesi,
- 2- AB Müktesebatının üstlenilmesi ve uygulanması,
- 3- Sivil toplum diyalogunun güçlendirilmesi ve bu çerçevede hem AB ülkelerinin kamuoylarına, hemde Türkiye kamuoyuna yönelik olarak bir iletişim stratejisinin yürütülmesi.

Türkiye ile müzakerelerin açılması, Kopenhag siyasi kriterlerinin yeterli ölçüde karşılanması ile mümkün olmuştur. Katılım Müzakereleri, Türkiye'nin AB Müktesebatını ne kadar sürede kendi iç hukukuna aktarıp, yürürlüğe koyacağını ve etkili bir şekilde uygulayacağını belirlediği süreçtir.

AB Müktesebatı, yaklaşık 120 bin sayfadan oluşan AB hukuk sistemidir. AB'yi kuran ve daha sonra değişikliğe uğrayan antlaşmaları, aday ülkelerin AB'ye katılırken imzaladıkları katılım antlaşmalarını, Konsey, Komisyon, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı gibi Topluluk organlarının çıkardıkları tüm mevzuatı ifade etmektedir. Söz konusu müktesebat, Katılım Müzakereleri Fasılları çerçevesinde 35 başlık altında sınıflandırılmıştır. Çevre konusu 27. Fasil başlığını oluşturmaktadır.

21 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Bakanlar seviyesindeki Hükümetlerarası Konferans'ta 27. müzakere başlığı olan "Çevre faslı", müzakerelere açılmıştır.

Türkiye, mevcut durumda çevre başlığıyla birlikte 13 faslı Avrupa Birliği ile müzakerelere açmıştır. Bu fasıl, altında yatay mevzuat, hava kalitesi, atık yönetimi,

su kalitesi, doğa koruma, endüstriyel kirlenmenin kontrolü ve risk yönetimi, kimyasallar, genetiği değiştirilmiş organizmalar, gürültü, idari kapasite gibi sektörleri içermektedir.

Bu çalışma çevre faslının müzakerelere açılmasına kadarki sürece de değinilerek, çevre faslı altındaki “atık” sektörü konusunda AB’ye uyum çalışmaları kapsamında Çevre ve Orman Bakanlığı’nca bugüne kadar yapılan ve bundan sonra yapılması gereken çalışmaları değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ÇEVRE POLİTİKALARI VE ATIK YÖNETİMİ

1.1. Avrupa Birliği'nde Çevre Politikalarının Gelişimi

1973 yılına kadar Avrupa Birliği'nde ortak bir çevre politikasından söz etmek olanaklı değildi. 1973 yılında hazırlanan ilk çevre eylem planından 1987'ye yani Avrupa Tek Senedi'ne kadar Topluluğun çevre sorunlarıyla daha yoğun bir şekilde ilgilendiği ve bu konuda çıkarılan belgelerin sayısında büyük bir artış olduğu görülmektedir (Atabay vd, 2011).

Birliğin çevre sorunları konusunda ortak politikalar benimsemesinin ve bunun giderek artan bir işbirliği içermesinin ardında ekonomik etmenlerin önemli bir rolü vardır. Çevreye ilişkin sorun alanları tarım, sanayi, enerji, turizm gibi ekonomik sektörlerin tümünü de bir biçimde etkilediğinden, bu alanlarda ortak politikalar oluşturma sürecinde çevrenin dışarıda bırakılması beklenemezdi. Çevre politikalarında, özellikle de çevre standartlarında farklı uygulamalara gidilmesi ekonomide haksız rekabeti doğurabilecek, ortak Pazar önünde bir engel olabilecekti (Atabay vd, 2011).

Diğer taraftan üye ülkelerdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi, ve yaşam kalitesinin bütün Avrupa'da ortak bir düzeye yükseltilmesi amacı ile çevre sorunlarının sınır tanımama özelliği de birliğin çevre sorunları ile ilgilenmesinin nedenleri olarak sayılabilir (Atabay vd, 2011).

Çevre konusunda kurucu anlaşmalarda temel ilkelere değinilmektedir. Uzun dönemli olarak yapılan çevre eylem programları ile birliğin çevre politikalarının ana ilkeleri belirlenmekte ve çıkarılacak yasal düzenlemelere ışık tutulmuş olmaktadır. Son olarak yayınlanan 2001-2010 yıllarını kapsayan 6. Çevre Eylem Programının öncelikleri, iklim değişikliği, doğa ve biyoçeşitlilik, sağlık ve hayat kalitesi ile doğal kaynak yönetimi ve atık yönetimi olarak belirlenmiştir. Görüldüğü gibi atık yönetimi, konusu birliğin son yıllarda üzerinde önemle durduğu konular arasındadır.

1.1. Avrupa Birliği'nde Atık Yönetimi

Avrupa'da atığı kontrol etmek ve yönetebilmek üzere önlemler alınmaya 1975 yılında başlanmış, "Atık Çerçeve Direktifi" ile "Zararlı Atık Direktifi" çıkarılmış, sonrasında ise "Atık Taşınımına İlişkin Tüzük" oluşturulmuştur.

1980'lerde endüstrileşmiş ölkelerde çevresel düzenlemelerin sıkıştırması sonucu, zararlı atıkların bertarafında önemli bir maliyet artışı meydana gelmiştir. Atıktan kurtulmanın daha ucuz yöntemlerinin araştırılmasına ve zararlı atıkların gelişmekte olan ölkelere taşınmasına neden olan bu durum, çok taraflı bir çevre anlaşması olan Basel Konvansiyonunun 1989 yılında kabul edilmesiyle sonuçlanmıştır (Yılmazer, 2009).

Ancak, ilk Avrupa Birliği düzenlemeleri, farklı atık yönetimi alternatifleri için kabul edilebilir emisyon değerleri getirmemiştir. Bu konudaki açık, atık yakmadan ya da depolamadan kaynaklanan veya bazı geri dönüşüm tesislerinin yol açtığı kirlilikle birlikte gün ışığına çıkmış ve 2001 yılında kabul edilen 'Depolama Direktifi' ile 2000 yılında kabul edilen 'Atık Yakma Direktifi' yoluyla büyük oranda kapatılmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan, endüstriyel ve tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirliliğe ilişkin entegre izin sistemi getiren, 'Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü' direktifinin de 1996 yılında kabul edilmesi ile atığa ilişkin bir seri faaliyette standartlar belirlenmiştir (Yılmazer, 2009).

Avrupa Birliğinin giderek daha fazla önem verdiği çevre konusu, AB Müktesebatının en kapsamlı bölümünü oluşturmakta ve bu alan çok yüklü sayıda tüzük ve direktif ile düzenlenmektedir. Müktesebatla çevre konusunda benimsenen temel ilkeler, çevre korumanın diğer tüm Topluluk politikalarına entegrasyonu (bütünleyicilik ilkesi), tüm AB Kurumlarının yüksek düzeyde çevre korumasını hedeflemeleri, ciddi şüphe durumunda kesin kanıt aranmaksızın önlem alınması (ihtiyat ilkesi), zarar tam olarak ortaya çıkmadan zararın önlenmesi, çevresel zararın öncelikle kaynağında önlenmesi ve "kirleten öder" ilkesidir (Sayıştay Başkanlığı, 2007).

AB atık yönetimi politikalarının temelini ise, "atık yönetimi hiyerarşisi" ve "üretici sorumluluğu" ilkesi oluşturmaktadır. Hiyerarşide birincil önceliği, atıkların üretim

aşamasında önlenmesi ve atık miktarının ve tehlikelilik düzeyinin azaltılması oluşturmaktadır. Atıkların yeniden kullanım, geri dönüşüm ve enerji elde edilmesi yoluyla geri kazanılması ikinci, geri kazanım olanağı olmayan atıkların çevreye zarar verilmeksizin yakılması ya da güvenli depolanması da son basamağı oluşturmaktadır. Üretici sorumluluğu ilkesi ise, atıklardan kaynaklanan her tür maliyetin atık üreticileri tarafından karşılanmasını öngörmektedir ki bu, “kirleten öder” prensibinin bir yansımasıdır. Diğer ilkeler ise, topluluk ve üye ülke düzeyinde kendine yeterli, uygun teknolojilerden en ekonomik olanların kullanılması ve atıkların kaynağına mümkün olan en yakın alanda bertaraf edilmesidir (Sayıştay raporu, 2007).

Avrupa Komisyonununun 1996 tarihli Atık Stratejisi Tebliği; atık hiyerarşisi anlayışını güçlendirmiş, yukarıda verilen üç temel prensibi en iyiden en kötüye göre; önleme, yeniden kullanım, geri dönüşüm ya da kompostlama, enerji sağlama (atığın yakılması yoluyla) ve depolama olarak sıralamıştır. Bunun yanında, kirleten öder prensibini atığı üretenin işlem maliyetini ödeyeceği anlamında atık için de teyit etmiş ve öncelikli atık grupları kavramını getirmiştir (Yılmaz, 2009).

1.1. Avrupa Birliği Mevzuatında Atık Sektörü

Daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi atık konusu, Avrupa Birliği çevre mevzuatının en kapsamlı ve en çok üzerinde durulan başlıklarından ve son yıllarda önemini artıran konularından biridir. Zira 6. Çevre Eylem Programının da öncelikleri arasında yer almaktadır.

Avrupa Birliği atık mevzuatı Avrupa Komisyonu tarafından beş bölüm altında ele alınmaktadır. Bunlar; atık üzerine çerçeve mevzuat, atık yönetimi işlemleri üzerine mevzuat, özel atık gruplarına ilişkin mevzuat ile raporlama ve soru formu mevzuatıdır (Yılmaz, 2009).

Atık çerçeve mevzuatında;

- 2006/12/EC sayılı ve 5 Nisan 2006 tarihli Atık Üzerine Direktifi, 91/689/EEC sayılı ve 12 Aralık 1991 tarihli Zararlı Atıklar Üzerine Konsey Direktifi (Bu iki direktif, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2008/98/EC sayılı ve 19

Kasım 2008 tarihli Atık üzerine Direktifinin hükümleri doğrultusunda 12 Aralık 2008 tarihinden itibaren bazı değişikliklere uğramış olup, yine 2008/98/EC sayılı direktifin hükümleri doğrultusunda 12 Aralık 2010 tarihinde tamamen yürürlükten kaldırılmıştır).

- 2000/532/EC sayılı ve 3 Mayıs 2000 tarihli Atık Listesi Oluşturulmasına ilişkin Komisyon Kararı,
- 1013/2006 sayılı ve 14 Haziran 2006 tarihli Atık Taşınımına İlişkin Tüzük bulunmaktadır.

Atık yönetimi işlemleri üzerine mevzuat kapsamında;

- 1999/31/EC sayılı ve 26 Nisan 1999 tarihli Atık Depolama Üzerine Konsey Direktifi,
- 2000/76/EC sayılı ve 4 Aralık 2000 tarihli Atık Yakma Üzerine Direktif,
- 2000/59/EC sayılı ve 27 Kasım 2000 tarihli Gemilerden Kaynaklanan Atıkların Limanlarda Kabul İşlemlerine İlişkin Direktifi yer almaktadır.

Özel atık gruplarına ilişkin mevzuat kapsamında;

- Batarya ve Akümülatörler ile Atık Batarya ve Akümülatörlere İlişkin 2006/66/EC sayılı ve 06 Eylül 2006 tarihli direktif,
- Ambalaj ve Ambalaj Atıkları üzerine 94/62/EC sayılı ve 20 Aralık 1994 tarihli direktif,
- Poliklorinli bipheniller ve poliklorinli terphenillerin Bertarafı üzerine 96/59/EC sayılı ve 16 Eylül 1996 tarihli Konsey Direktifi (PCB/PCT),
- Kullanım Ömrünü Tamamlamış Araçlara İlişkin 2000/53/EC sayılı ve 18 Eylül 2000 tarihli direktif bulunmaktadır.
- 75/439/EEC sayılı ve 16 Haziran 1975 tarihli Atık Yağların Bertarafına İlişkin Konsey Direktifi (Bu direktif, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2008/98/EC sayılı ve 19 Kasım 2008 tarihli Atık üzerine Direktifinin hükümleri doğrultusunda 12 Aralık 2008 tarihinden itibaren bazı değişikliklere uğramış olup, yine 2008/98/EC sayılı direktifin hükümleri doğrultusunda 12 Aralık 2010 tarihinde tamamen yürürlükten kaldırılmıştır),
- Titanyum Dioksit Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklara İlişkin 78/176/EEC, 82/883/EEC, 92/112/EEC sayılı Konsey Direktifleri,
- Arıtma Çamuru Tarımda Kullanıldığı Zaman Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunmasına İlişkin 86/278/EEC sayılı ve 12 Haziran 1986 tarihli Konsey Direktifi,

Raporlama ve soru formu mevzuatı kapsamında, yukarıda verilen direktif ve tüzüklerin uygulanmasına ilişkin raporlama ve soru formu ile getirilen standartlar yer almaktadır (Yılmazer, 2009).

Diğer taraftan, yer altı suyunun kirliliğe karşı korunması, çevresel etki değerlendirmesi, kentsel atıksu arıtımına, entegre kirliliğin önlenmesi ve kontrolü konusundaki mevzuatta da atıkla ilgili konular yer alabilmektedir.

Atık mevzuatı daha kolay bir sınıflandırma ile aşağıdaki gibi gösterilebilir.

ÇERÇEVE MEVZUAT	ATIK AKIMLARI YÖNETİMİ	İŞLETME/BERTARAF TESİSLERİ	TAŞIMA
Atık Çerçeve Direktifi	Ambalaj ve Ambalaj Atığı Direktifi	Düzenli Depolama Direktifi	Atıkların Taşınımına İlişkin Tüzük
Tehlikeli Atık Direktifi	Atık Yağların Bertarafına İlişkin Yönetmelik	Yakma Direktifi	
	Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Sınırlandırılmasına İlişkin Direktif		
	Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalara İlişkin Direktif		
	Kullanılmış Pil ve Akümülatörlere İlişkin Direktif		
	Pil ve Akümülatörlerin Etiketlenmesine İlişkin Direktif		
	Ömrünü Tamamlamış Araçlara İlişkin Direktif		
	Maden Çıkartma ve İşleme Endüstrisinin Yönetimi Direktifi		
	Evsel Nitelikli Arıtma Çamurlarının Tarımda Kullanıldığında Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunması Direktifi		
	PCB/PCT'lerin Bertarafına İlişkin Direktif		

2. TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ VE ATIK YÖNETİMİ KONUSUNUN GELİŞİMİ

1972 Birleşmiş Milletler çevre konferansının ardından ülkemizde de çevre konusu zayıf da olsa gündeme gelmeye başlamıştır. 1973-78 yıllarını kapsayan üçüncü beş yıllık kalkınma planında çevre konusunda bazı maddeler yer almıştır. Ancak buradaki maddeler günümüz çevre yönetimi anlayışından oldukça uzaktır.

1982 Anayasasında “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir” cümlesinin yer almasıyla ilk kez çevre hakkı yasal bir zeminde yer almış, sonrasında 1983 yılında Çevre Kanunu'nun yayımlanmasıyla çevreye ilişkin yasal düzenlemeler için düzgün bir şekilde yapıma fırsatı doğmuştur.

Gerek Avrupa Birliği adaylık süreci, gerekse tüm dünyada çevre yönetimine ilişkin uygulamaların gelişmesi ve değişmesiyle, Türkiye'de de çevre konusunda yaşanan gelişmeler ilgili mevzuata yansıtılmaya çalışılmıştır. 2006 yılında Çevre Kanunu'nda yapılan değişikliğin yanı sıra pek çok yönetmelikte ve uygulamalarda değişim gözlenmektedir.

Türkiye'de atıklar konusunda en önemli adım, 1991 yılında “Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği”nin yayımlanması olarak sayılabilir. Yönetmelikle; her türlü atığın çevreye zarar verecek şekilde, alıcı ortama verilmesi, depolanması, taşınması, uzaklaştırılmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir. Günün gerekliliklerini karşılamak üzere pek çok defa revize edilen yönetmelik, en son 2005 yılında değişikliğe uğramıştır.

3. AB ADAYLIK SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE ÇEVRE KONUSUNDA YAŞANAN GELİŞMELER

Avrupa Konseyi Aralık 1999'da Helsinki'de yapılan toplantıda Türkiye'nin Birliğe aday ülke olduğunu onaylamıştır. Aday olabilmek için Türkiye'nin Avrupa Birliği Müktesebatının tümünü kendi müktesebatına uyumlaştırması gerekmektedir.

Uyumlaştırma Süreci olarak adlandırılan bu süreç Avrupa Birliğinin yürürlükte bulunan mevzuatının ulusal mevzuata yansıtılması, uygun kurumsal yapıların oluşturulması ve tam uyumu sağlamak amacıyla gerekli kontrol ve cezai müeyyidelerin uygulamaya konulması anlamına gelmektedir.

Türkiye'nin Avrupa Birliğine (AB) adaylık sürecinde uygulanan en önemli strateji belgeleri, Katılım Ortaklığı Belgesi ve AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Programdır. Çevre konusunda Türkiye'nin Ulusal Programında yer alan öncelikler çerçevesinde, Çevre Bakanlığının Koordinasyonunda ilk defa 2001 yılında Türkiye ile AB mevzuatı arasındaki yasal farklılıkların tespit edildiği ve AB MEDA Fonunca desteklenen "Türkiye Çevre Mevzuatının Analizi Projesi" başlatılmıştır. Bu projenin sonuçları doğrultusunda ise, çevre alanındaki tüm sektörler için stratejilerin oluşturulduğu "Türkiye Cumhuriyeti için Çevre Alanında Entegre Uyumlaştırma Stratejisi Projesi" adlı ikinci bir proje 2004 yılında ilgili tüm kurumların katılımı ile tamamlanmıştır (Yılmaz, 2009). Ulusal Program, gerek programda yer alan tedbirlere ilişkin çalışmalarda programın gerisinde kalınması, gerekse AB müktesebatının dinamik yapısı nedenleriyle 2003 ve 2008 yıllarında kapsamlı bir şekilde gözden geçirilerek revize edilmiştir.

Diğer taraftan en son gelişme olarak, katılım müzakerelerine önümüzdeki dönemde daha fazla ivme kazandırmayı, kamuoyunu bilgilendirerek AB konusunda farkındalığı ve desteği daha da arttırmayı amaçlayan ve 4 platformdan oluşan "Türkiye'nin Katılım Süreci için Avrupa Birliği Stratejisi" 4 Ocak 2010 tarihinde Bakanlar Kurulunca onaylanmıştır. Stratejinin Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyumunu kapsayan 2. Platformu altında 2010--2013 yıllarına ait "Eylem Planları" hazırlanacak ve yürürlüğe konulacaktır. Nitekim 2010-2011 yıllarına ilişkin Eylem Planı hazırlanarak 15 Mart 2010 tarihinde Bakanlar Kuruluna sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Çevre Faslı Müzakere Süreci

'Çevre Faslı' için tarama süreci, 03-11 Nisan 2006 tarihleri arasında, Avrupa Komisyonunun Avrupa Birliği çevre mevzuatını aday ülkelere anlattığı "tanıtıcı tarama toplantıları" ile başlamıştır. 29 Mayıs-02 Haziran 2006 tarihlerinde yapılan "ayrıntılı tarama toplantıları"nda ise Türk tarafı Avrupa Komisyonuna ulusal çevre mevzuatını anlatmıştır.

Sonrasında Avrupa Komisyonu'nca "Çevre Faslı Tarama Sonu Raporu" hazırlanarak Avrupa Konseyi'nin görüş ve onayına sunulmuştur. Raporun son bölümünde yer verilen iki adet açılış kriteri Avrupa Birliği ülkelerinin görüşlerine sunulmuş olup, Portekiz Dönem Başkanlığı'nın 03 Ekim 2007 tarihli mektubu ile söz konusu açılış kriterlerinin onaylandığı bildirilmiştir.

Açılış Kriterleri:

1. Ulusal, bölgesel ve yerel seviyede gerekli idari kapasitenin oluşturulması ve gereken finansal kaynaklar için planlar da dahil olmak üzere, bu fasıldaki müktesebatin iyi koordine edilmiş bir şekilde kademeli olarak uyumlaştırılmasına, uygulanmasına ve uygulamanın etkili hale getirilmesine yönelik, aşamaların ve zaman çizelgelerinin de gösterildiği kapsamlı bir strateji sunulması,
2. Türkiye'nin, AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin kararlarına uygun olarak, ilgili AB Çevre Mevzuatının uygulanmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirilmesi olarak verilmiştir.

Bunların yanı sıra, Türkiye'nin, AB'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaları imzalamasının beklendiği belirtilmiştir.

1. Açılış Kriterinin karşılanmasına yönelik olarak:

Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ile 69 adet Avrupa Birliği Mevzuatı için 400 sayfalık Strateji Belgesi hazırlanmıştır.

Hazırlanan Strateji Belgesi;

- Yatay Mevzuat,

- Hava Kalitesi,
- Atık Yönetimi,
- Su Kalitesi,
- Doğa Koruma,
- Endüstriyel Kirlilik Kontrolü ve Risk Yönetimi,
- Kimyasallar Yönetimi,
- Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar,
- Gürültü Yönetimi

olmak üzere dokuz sektörü içermektedir.

2. Açılış Kriterinin karşılanmasına yönelik olarak:

Gümrük Birliği kapsamında kalan 5 AB Çevre Mevzuatından:

- Tehlikeli Kimyasallar Direktifi,
- Deney Hayvanları Direktifi,
- Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Direktifi,
- Petrol ve Motorin Kalitesine İlişkin Direktif,
- Bazı Sıvı Yakıtların Kükürt İçeriğine İlişkin Direktif için Uygulama Notları hazırlanmıştır.

Hazırlanan Strateji Belgesi ve Uygulama Notları, 30 Eylül 2009 tarihi itibarıyla, Dışişleri Bakanlığı kanalıyla, Avrupa Komisyonu'na gönderilmiştir. Avrupa Komisyonu tarafından "Açılış Kriterleri Değerlendirme Raporu" hazırlanmış ve 9 Ekim 2009 tarihinde Avrupa Konseyi'ne sunulmuştur.

Avrupa Konseyi'nde "Açılış Kriterleri Değerlendirme Raporu"nun onaylanmasının ardından, 12 Kasım 2009 tarihinde Ülkemiz İsveç Dönem Başkanlığı tarafından "Çevre Faslı Müzakere Pozisyon Belgesi"ni sunmaya davet edilmiştir.

"Çevre Faslı Müzakere Pozisyon Belgesi" 13 Kasım 2009 tarihi itibarıyla İsveç Dönem Başkanlığı'na sunulmuştur.

İsveç Dönem Başkanlığı'nda, 21 Aralık 2009 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen "Hükümetlerarası Katılım Konferansı"nda "27 No'lu Çevre Faslı"nın müzakerelere açılması resmen ilan edilmiştir. Böylece, "Çevre Faslı" Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Müzakereleri sürecinde, müzakereye açılan 12. Fasıl olmuştur.

Ülkemizin “Müzakere Pozisyon Belgesi”ne karşılık olarak hazırlanan Avrupa Birliği’nin “Ortak Müzakere Pozisyon Belgesi”nde, “Çevre Faslı”nın geçici olarak müzakerelere kapatılabilmesi için 6 adet “Kapanış Kriteri” belirlenmiştir.

Bu doğrultuda, Türkiye’nin:

1. Avrupa Birliği’nin yatay ve çerçeve çevre müktesebatını kabul etmesi,
2. Türkiye’nin Avrupa Birliği’nin su kalitesi çevre müktesebatını kabul ederek ilerleme sağlaması,
3. Endüstriyel kirlilik ve risk yönetimi çevre müktesebatını kabul etmesi,
4. Doğa koruma ve atık yönetimini de içerecek şekilde, geri kalan sektörlerde müktesebata uyumu sürdürmesi ve katılım tarihinde Avrupa Birliği yükümlülüklerine ilişkin tamamen hazır olduğunu göstermesi,
5. Denetim hizmetlerini de içerecek şekilde idari kapasiteyi ve koordinasyonu geliştirmeye devam etmesi ve hazır hale getirmesi,
6. Ek Protokol yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

4. TÜRKİYE'DE AVRUPA BİRLİĞİ ATIK MEVZUATINA UYUM KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çeşitli projeler ile, Avrupa Birliği atık mevzuatının uyumlaştırılması için çalışmalar yürütülmüş ve bu projelerin çıktıları doğrultusunda yönetmelik taslakları hazırlanmıştır. Bu projelerin en önemlileri; 2002 yılı mali işbirliği kapsamında "Türkiye İçin Çevre Alanında Kapasite Geliştirilmesi Projesi" bileşenlerinden "Yüksek Maliyetli Çevre Yatırımlarının Planlanması Projesi" 2005 yılında tamamlanmış ve atık sektörünün direktif bazında yatırım ihtiyacı tahmini değerlerle hesaplanmıştır. 2004 yılı mali işbirliği kapsamında, eşleştirme mekanizmasından yararlanılarak Almanya ile yürütülen 'Özel Atık Yönetimi Projesi' çerçevesinde, 2005-2007 yılları arasında 4 AB direktifinin uyumlaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. MATRA-PSO kapsamında; 'Kullanılmış Pillerin ve Akülerin ve Elektrikli ve Elektronik Malzeme Atıklarının İşlenmesine İlişkin Sistemin Kurulması Projesi' 2004-2005 yılları arasında yürütülmüştür. Avrupa Birliği'nin LIFE Programı kapsamında ise, yine merkezi düzeyde 'Türkiye'deki Endüstriyel Kaynaklı Tehlikeli Atık Yönetiminin İyileştirilmesi Projesi' 2007-2008 yılları arasında yürütülmüştür (Yılmaz, 2009).

Hali hazırda maden atıklarının yönetimine yönelik IPA-1 2008 yılı programlaması kapsamında bir proje yürütülmektedir. Projenin eşleştirme bileşeni 2010 yılı içerisinde başlamıştır. Proje kapsamında; 2006/21/EC sayılı Maden Atıkları Direktifinin ulusal mevzuatımıza kazandırılması ve maden atık sahalarının rehabilitasyonu için örnek bir plan hazırlanması gibi pek çok ihtiyaç karşılanmış olacaktır.

2009-2013 yıllarını kapsayan ve Avrupa Birliğinin de tanımlamış olduğu 12 farklı atık türünü içeren Ulusal Atık Yönetimi Planı hazırlanmıştır. Plan, atık yönetiminin temel sorunlarını ve mevcut durumunu tanımlamakta, bu sorunların üstesinden gelmeye yönelik stratejik hedefleri belirlemekte ve eylem planlarının hazırlanmasını içermektedir.

Bu çalışmalar sonucunda AB atık mevzuatı ile uyumlu birçok yönetmelik çıkarılmış, ya da mevcut düzenlemeler uyumlu hale getirilmiştir.

Tehlikeli Atıklara ilişkin mevzuatımız AB mevzuatıyla uyumludur. Atıkların Düzenli Depolanmasına ilişkin Mart 2010'da çıkarmış olduğumuz yönetmelikle mevzuat uyumu sağlanmıştır.

Atık Yakma Yönetmeliğimiz Ekim 2010 içerisinde AB Mevzuatıyla uyumlu olarak yayınlanmıştır. Atıkların Taşınımına ilişkin AB Tüzüğünü uyumlaştırmak amacıyla taslak mevzuatımız da tamamlanmak üzeredir. Özel atıklara ilişkin AB mevzuatının neredeyse tamamı ulusal mevzuatımıza aktarılmıştır. 2009 yılının sonunda "Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır.

2008 yılında uyumlaştırılan "Elektrikli Ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Sınırlandırılmasına Dair Yönetmelik" Mayıs 2010'dan beri tam olarak uygulanmaktadır. Önümüzdeki aylarda taslak çalışmaları bitirilen "Atık Elektrikli ve Elektronik Atıklara Dair" Yönetmeliğimizin çıkarılması gündemdedir.

Ancak, bilindiği gibi AB Çevre Müktesebatının uyumlaştırılması için yatırım maliyetlerine ilişkin ön tahminler 59 milyar Euro olarak hesaplanmıştır. Bu yatırımların yaklaşık 10 milyar Euroluk bölümünü atıkların düzenli depolanması ve yakılması için gerekli yatırımlar oluşturmaktadır. Bu nedenle, yüksek maliyet gerektiren Tehlikeli Atıklar, Atık Yakma ve Düzenli Depolama mevzuatı için tam uygulamanın aşamalı olarak 2023 yılına kadar uzatılabileceği öngörülmektedir.

Atıkların düzenli depolanması ve yönetimine ilişkin, Belediye ve Belediye Birlikleri Avrupa Birliği fonlarından faydalanabilmektedir. Bu kapsamda, Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda, Türkiye-AB Mali İşbirliği fonlarından 5 proje (Çanakkale, Kuşadası, Amasya, Bitlis, Kütahya Katı Atık Yönetimi Projeleri) finanse edilmiş olup, 2007 yılından sonra AB'nin aday ülkeler için sağlamaya başladığı IPA Fonlarından ise 6 proje (Konya, Çorum, Balıkesir, Ereğli, Batman, Van Katı Atık Yönetimi Projeleri) finanse edilmektedir.

2.1. Bazı Temel Belgelerde Atık Başlığı

1.1.1. Ulusal Program

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program'ın (2008) "Çevre" başlığı (Fasıl 27) altında sıralanan öncelikleri arasında ikinci sırada Ulusal Atık Yönetimi Planının kabul edilmesi yer almaktadır.

2009-2013 yıllarını kapsayan ve Avrupa Birliğinin de tanımlamış olduğu 12 farklı atık türünü içeren Ulusal Atık Yönetimi Planı hazırlanmıştır.

"İdari kapasitenin güçlendirilmesinin yanı sıra, özellikle, sınır aşan durumları da içeren çevresel etki değerlendirmesi gibi yatay mevzuatın, çerçeve mevzuatın, uluslararası çevre sözleşmeleri ile doğa koruma, su kalitesi, kimyasallar, endüstriyel kirlilik, risk yönetimi ve atık yönetimi ile ilgili müktesebatın iç hukuka aktarılmasına ve uygulanmasına devam edilmesi" başlıklı 3. öncelikte ise atık yönetimi 2. Alt Öncelik olarak yerini bulmaktadır.

2008 yılında yayımlanan Ulusal Program'da atık konusunda yer alan hususlar Tablo 4.1'de gösterilmiştir.

2.1.1. Müzakere Pozisyon Belgesi

İsveç Dönem Başkanlığı tarafından gönderilen davet mektubu ile ülkemizden "Müzakere Pozisyon Belgesi" talep edilmiş ve 13 Kasım 2009 tarihinde, "Nihai Müzakere Pozisyon Belgesi" İsveç Dönem Başkanlığı'na gönderilmiştir. Müzakere Pozisyon Belgesinde atık konusunda yer alan taahhütlerimiz ve bu konuda yapılan çalışmaların durumu Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

3.1.1. Türkiye'nin Katılım Süreci İçin AB Stratejisi

Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin, Katılım Müzakerelerine önümüzdeki dönemde daha fazla ivme kazandırılması, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve farkındalığının ve desteğinin artırılması amacını taşıyan, Türkiye'nin çıkarlarını ve vatandaşlarımızın yararını ön planda tutan temel anlayışı çerçevesinde, Avrupa Birliği müzakere sürecine dört platformda bütüncül bir yaklaşım getiren yeni bir "Avrupa Birliği Stratejisi" hazırlanmış ve Bakanlar Kurulumuza da 4 Ocak 2010 tarihinde Bakanlar

Kurulunca onaylanmıştır. Stratejinin Türkiye'nin AB Müktesebatına Uyumunu kapsayan 2. Platformu altında 2010--2013 yıllarına ait "Eylem Planları" hazırlanacak ve yürürlüğe konulacaktır. Nitekim 2010-2011 yıllarına ilişkin Eylem Planı hazırlanarak 15 Mart 2010 tarihinde Bakanlar Kuruluna sunulmuş ve kabul edilmiştir (<http://www.abqs.gov.tr/index.php?p=44367&l=1>).

2010-2011 yıllarını kapsayan sözkonusu Eylem Planınının 27 numaralı başlığı olan evre başlığı altında yer alan yasal düzenleme listesinde, çıkarılması gereken ikincil mevzuat altında atığa ilişkin başlıklar Tablo 4.3'te verilmektedir.

Tablo 4.1: Ulusal Programda yer alan atık konusuna ilişkin hususlar (<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=42260&l=1>).

FASIL 27 ÇEVRE

Öncelik 27.2 Ulusal Atık Yönetimi Planının kabul edilmesi

1 Mevzuat uyum takvimi

No	Yürürlükteki AB mevzuatı	Taslak Türk mevzuatı	Kapsam	Sorumlu kurum	Yayım tarihi
1	2006/12/AT sayılı Direktif	Ulusal Atık Yönetimi Planı	AB mevzuatına uygun olarak Avrupa Komisyonu Çevre Genel Müdürlüğü'nce Mayıs 2003'te yayınlanan "Atık Yönetim Planı Hazırlanması-Metodolojik Kılavuz"unda belirtilen formatta ulusal veya bölgesel/yerel atık yönetim planı hazırlama konusunda tecrübeli uzman/uzmanlarca, atık yönetim planları ile ilgili daha önce yapılmış çalışmaların çıktılarının ve bazı Üye Devletlerin atık yönetim planlarının incelenip gözden geçirilmesini müteakip "Atık Yönetim Planı Hazırlanması-Metodolojik Kılavuz"una uygun olarak ülkemiz için ulusal ve bölgesel/yerel atık yönetim planlarının hazırlanması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009

2 Mevzuatın uyumu ve uygulanması için gerekli kurumsal yapılanma ihtiyaçları takvimi

Bu öncelik altında, bu aşamada ilave bir kurumsal yapılanma tedbiri öngörülmemektedir.

3 Finansman ihtiyacı ve kaynakları

Bu öncelik altında, bu aşamada herhangi bir finansman ihtiyacı öngörülmemektedir.

Öncelik 27.3 İdari kapasitenin güçlendirilmesinin yanı sıra, özellikle, sınır aşan durumları da içeren çevresel etki değerlendirmesi gibi yatay mevzuatın, çerçeve mevzuatın, uluslararası çevre sözleşmeleri ile doğa koruma, su kalitesi, kimyasallar, endüstriyel kirlilik, risk yönetimi ve atık yönetimi ile ilgili müktesebatın iç hukuka aktarılmasına ve uygulanmasına devam edilmesi

Alt Öncelik 27.3.2 Atık Yönetimi

1 Mevzuat uyum takvimi

Tablo 27.3.2.1

No	Yürürlükteki AB mevzuatı	Taslak Türk mevzuatı	Kapsam	Sorumlu kurum	Yayın tarihi
1	1999/31/AT sayılı Direktif	Düzenli Depolama Yönetmeliği	Atık depolama alanlarının insan sağlığına zarar vermesine, sera etkisi yaratmasına, yer altı sularını ve akarsuları kirletip hava kirliliğine sebep olmasına engel olunması veya etkilerinin azaltılması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
2	1999/31/AT sayılı Direktif	Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Atık depolama alanlarının insan sağlığına zarar vermesine, sera etkisi yaratmasına, yer altı sularını ve akarsuları kirletip hava kirliliğine sebep olmasına engel olunması veya etkilerinin azaltılması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
3	1999/31/AT sayılı Direktif	Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Atık depolama alanlarının insan sağlığına zarar vermesine, sera etkisi yaratmasına, yer altı sularını ve akarsuları kirletip hava kirliliğine sebep olmasına engel olunması veya etkilerinin azaltılması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009

No	Yürürlükteki AB mevzuatı	Taslak Türk mevzuatı	Kapsam	Sorumlu kurum	Yayımlı tarihi
4	1999/31/AT sayılı Direktif	Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Atık depolama alanlarının insan sağlığına zarar vermesine, sera etkisi yaratmasına, yer altı sularını ve akarsuları kirletip hava kirliliğine sebep olmasına engel olunması veya etkilerinin azaltılması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
5	2002/96/AT sayılı Direktif	Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği	Elektrikli ve elektronik eşya atıklarının geri dönüşümü, geri kazanımı ve bertarafının sağlanması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
6	2006/21/AT sayılı Direktif	Maden Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği	Madenlerin doğal ortamdan çıkarılması sırasında ortaya çıkan hafriyat toprağı, bitkisel toprak, pasa ve madenin ekonomiye kazandırılması amacıyla işlenmesi sürecinde meydana gelen atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde atık üretiminin önlenmesi, azaltılması, toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması, değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesine ilişkin teknik ve idari hususlar ile uyulması gereken genel kuralların düzenlenmesi	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
7	2000/53/AT sayılı Direktif	Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Yönetmeliği	Hurda taşıtların çevre ile uyumlu geri dönüşümünün ve bertarafının sağlanması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
8	1013/2006 sayılı Tüzük	Atık Taşınımı Yönetmeliği	Atıkların gideceği yer ve menşei, atıkların gideceği yerde uygulanacak işlemlerin şekli, taşınan atıkların cinsi, taşıma güzergahına bağlı olarak atıkların taşınması için kontrol rejimleri ve usullerin belirlenmesi	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009

No	Yürürlükteki AB mevzuatı	Taslak Türk mevzuatı	Kapsam	Sorumlu kurum	Yayın tarihi
9	1013/2006 ve 1420/1999 sayılı Tüzükler	Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Atıkların gideceği yer ve menşei, atıkların gideceği yerde uygulanacak işlemlerin şekli, taşınan atıkların cinsi, taşıma güzergahına bağlı olarak atıkların taşınması için kontrol rejimleri ve usullerin belirlenmesi	Çevre ve Orman Bakanlığı	2009
10	78/176/AET sayılı Direktif	Titanyum Dioksit Endüstrisinden Kaynaklanan Atıkların Kontrolü Yönetmeliği	Titanyum Dioksit kullanımının kontrol altına alınması	Çevre ve Orman Bakanlığı	2011 sonrası
11	2006/66/AT Sayılı Direktif	Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik	Çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek özelliklere sahip pil akümülatörlerin üretiminin sağlanmasına ve bu ürünlerin doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesinin önlenmesine, atık pil ve akümülatörlerin geri kazanım veya nihai bertarafı için toplama sisteminin kurulmasına ve yönetim planının oluşturulmasına ilişkin prensip, politika ve programların düzenlenmesi Pil ve akümülatör ürünlerinin işaretlenmesine, etiketlenmesine, üretiminde ve ithalatında yasaklama ve sınırlamalara, atık pil ve akümülatörlerin evsel atıklardan ayrı olarak toplanmasına, taşınmasına, geri kazanılmasına ve bertarafına ilişkin hükümler getirilmesi	Çevre ve Orman Bakanlığı	2011 sonrası

2 Mevzuatın uyumu ve uygulanması için gerekli kurumsal yapılanma ihtiyaçları takvimi

Tablo 27.3.2.2

No	İhtiyaçlar	Yıl
(Çevre ve Orman Bakanlığı)		
1	<p>Atık Çerçeve Direktifinin (75/442/AET) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none">- Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi- Geri kazanım ve bertaraf tesislerine lisans verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan personelin eğitimcilerin eğitimi metodu ile eğitilmesi- Lisanslandırma işlemine tabi olmayan atık toplama ve taşıma kurum/kuruluşların kayıt altına alınmasına yönelik sistemin oluşturulması- Yerel otoritelerde entegre atık yönetiminden sorumlu birimin oluşturulması ve personelin eğitimi- Atık miktarı, ara depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi ve mevcut bertaraf ve geri kazanım tesisleri gibi konularda bilgiye erişimin sağlanması için veri ağı kurulması- Verilerin toplanıp, raporlamanın yapılması için bir sistem oluşturulması- En uygun teknolojilerin kullanımıyla atık azaltımı için ayrı toplama sistemlerinin oluşturulması ve geri kazanım sistemlerinin güçlendirilmesi- Finansman mekanizmasının ve atık yönetimine ilişkin planların oluşturulması	2009-2015
2	<p>Yakma Direktifinin (2000/76/AT) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none">- Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi- Bertaraf ve geri kazanım tesislerine lisans verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan personelin eğitimcilerin eğitimi metodu ile eğitilmesi, söz konusu tesislerin işletilmesinde yer alan personelin sertifikalandırılması- Yerel otoritelerde atık yakmadan sorumlu birimin oluşturulması ve personelin eğitimi- Verilerin toplanıp, raporlamanın yapılması için bir sistem oluşturulması- Finansman mekanizmasının ve atık yönetimine ilişkin planların oluşturulması- Atık kabul prosedürlerinin oluşturulması	2009-2015

3	<p>Düzenli Depolama Direktifi (99/31/AT) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi -Bertaraf ve geri kazanım tesislerine lisans verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan personelin eğitimcilerin eğitimi metodu ile eğitilmesi, söz konusu tesislerin işletilmesinde yer alan personelin sertifikalandırılması -Yerel otoritelerde entegre atık yönetiminden sorumlu birimin oluşturulması ve personelin eğitimi -Katı Atık Karakterizasyon Verilerinin toplanıp, raporlamanın yapılması için bir sistem oluşturulması -Finansman mekanizmasının ve atık yönetimine ilişkin planların oluşturulması -Atık kabul prosedürlerinin oluşturulması 	2009-2015
4	<p>Atıkların nakliyesine dair Konsey Tüzüğü'nün (1013/2006) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi - Tasıma lisansı verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan personelin eğitimcilerin eğitimi metodu ile eğitilmesi - Verilerin toplanıp, raporlamanın yapılması için bir sistem oluşturulması 	2009-2015
5	<p>Tehlikeli Atık Direktifinin (91/689/AET) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi - Tehlikeli atık envanter ve izleme sisteminin güçlendirilmesi ve en uygun teknoloji transferi - Geri kazanım, ara ve geçici depolama tesislerine lisans verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan - personelin eğitimi - Merkez, taşra teşkilatı ve yerel otorite personelinin eğitilmesi - Sanayicilerin eğitilmesi ve halkın bilgilendirilmesi - Finansman mekanizmasının ve atık yönetimine ilişkin planların oluşturulması 	2009-2015
6	<p>Özel atıkların yönetimi konusunda direktiflerin (Atık Yağların Bertarafı Direktifi (75/439/AET), Poliklorürlü bifenil ve Poliklorürlü Terfenillerin Bertarafı (PCB/PCT) Direktifi (96/59/AT), Bazı tehlikeli maddeler ihtiva eden piller ve akümülatörlere ilişkin direktif (2006/66/AT), Ömrü dolmuş araçlara ilişkin direktif (2000/53/AT), maden atıkları direktifi (2006/21/AT), Atık elektrik ve elektronik Cihazlar Direktifi (2002/96/AT) ve Elektrik ve elektronik cihazlardaki tehlikeli maddelerin kullanımının kısıtlanması direktifinin (2002/95/AT)) uygulanması için;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bakanlığın kurumsal kapasitenin personel alımı ve eğitimi ile güçlendirilmesi 	2009-2015

	<ul style="list-style-type: none"> - Özel atıklar için ayrı toplama sistemlerinin oluşturulması - Yerel otoritelerin teknik açıdan güçlendirilmesi - Özel atık envanter ve izleme sisteminin güçlendirilmesi ve en uygun teknoloji transferi - Geri kazanım tesislerine lisans verme işlemlerinin alt yapısının güçlendirilmesi ve bu konuda çalışan personelin eğitimcilerin eğitimi metodu ile eğitilmesi - Finansman mekanizmasının ve atık yönetimine ilişkin planların oluşturulması - En uygun teknolojilerin kullanımıyla atık azaltımı için ayrı toplama sistemlerinin oluşturulması ve geri kazanım sistemlerinin güçlendirilmesi 	
--	--	--

3 Finansman ihtiyacı ve kaynakları

Tablo 27.3.2.3

İhtiyaçlar (Çevre ve Orman Bakanlığı)	Yıl	Ulusal bütçe	AB kaynakları	Diğer	Toplam(Avro)
I-Yatırım					
Tehlikeli Atıkların taşınması, atık minimizasyonu için ayrı toplama sistemlerinin oluşturulması ve geri kazanım sistemlerinin güçlendirilmesi, bölgesel tehlikeli atık envanterinin oluşturulması ve bu bilgiye göre tehlikeli atık bertaraf sistemlerinin, yakma tesislerinin kurulması ve direktiflere uyumlu olarak yönetilmesi	2009-2015			129.000.000 ¹	129.000.000
Özel atıkların direktiflere uyumlu olarak yönetilmesi	2009-2015	3.600.000	13.800.000	118.000.000 ²	135.400.000

¹ Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

² Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

Belediye Atıklarının taşınması, atık azaltımı için ayrı toplama sistemlerinin oluşturulması ve geri kazanım sistemlerinin güçlendirilmesi, düzenli depolanması, eski çöplüklerin kapatılması, kompost tesislerin kurulmasını, yakma tesislerinin kurulmasını, inşaat ve yıkıntı atıklarının geri kazanılması ve direktiflere uyumlu olarak yönetilmesi ³	2009-2015	967.000.000	360.000.000		1.327.000.000
İhtiyaçlar (Çevre ve Orman Bakanlığı)	Yıl	Ulusal bütçe	AB kaynakları	Diğer	Toplam(Avro)
II- Mevzuatın uyumu ve uygulanması					
- Personel					
Özel atık yönetimi personel ihtiyacı	2009-2015	29.385.000			29.385.000
Tehlikeli atık yönetimi personel ihtiyacı	2009-2015	27.376.000			27.376.000
Belediye atıkları yönetimi personel ihtiyacı (il düzeyi ve merkez dahil)	2009-2015	50.558.000			50.558.000
- Eğitim					
Özel atık yönetimi eğitim ihtiyacı	2009-2015	557.000	759.000	304.000 ⁴	1.620.000
Tehlikeli atık yönetimi eğitim ihtiyacı - Atıkların, tehlikeli atık sınıfında kabul edilmeleri için gerekli kimyasal kriterlerin, miktarların tespiti ve hangi	2009-2015	320.000	250.000	100.000 ⁵	670.000

³ Tarihler ve finansman ihtiyaçları, AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) belgesinde evvelce belirlenmiştir. Ulusal Program vadesinin ötesine uzanan bir finansman ihtiyacıdır. Gelişmelere göre zaman içerisinde gözden geçirilecektir.

⁴ Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

⁵ Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

cins atığa hangi bertaraf yönteminin uygulanması kararına ilişkin eğitimcilerin eğitimi. - Tam uygulama için eğitim - Uygulamaya yönelik olarak Lisans verilmesi ve denetim eğitimi					
Belediye atıkları yönetimi eğitim ihtiyacı	2009-2015	4.150.000			4.150.000
- Danışmanlık					
İhtiyaçlar (Çevre ve Orman Bakanlığı)	Yıl	Ulusal bütçe	AB kaynakları	Diğer	Toplam(Avro)
- Tercüme					
- Diğer					
Özel atık yönetimi ekipman ihtiyacı	2009-2015	909.500	1.140.500	220.000 ⁶	2.270.000
Tehlikeli atık yönetimi ekipman ihtiyacı	2009-2015	80.000	1.005.000		1.085.000
Belediye atıkları yönetimi ekipman ihtiyacı	2009-2015	1.629.000			1.629.000
Maden atıkları direktifinin (2006/21/AT) ulusal mevzuata aktarılması ⁷	2009-2013	515.000	4.085.000		4.600.000
Toplam		1.086.079.500	381.039.500	247.624.000⁸	1.714.743.000

⁶ Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

⁷ Katılım Öncesi Mali Yardımı 2008 Yılı Programı çerçevesinde önerilen "Maden atıkları yönetimi – TR 08.02.05" konulu proje kapsamında finanse edilecektir.

⁸ Özel sektörden temin edilecek hibe ve kredilerle finanse edilecektir.

Tablo 4.2: Atık Sektörüne İlişkin Müzakere Pozisyon Belgesinde Yer Alan Taahhütlerimiz (ÇOB,DİD Bilgi notu)

MEVZUAT	MPB		AÇIKLAMA
	Mevzuat Uyumlu	Uygulama	
2006/12/EC <i>Atık Çerçeve Direktifi</i>	Uyumlu 2008	2014 sonu	2010 sonu itibarıyla yürürlükten kalktığı için listeden çıkartılmıştır. 2008/98/EC yürürlüğe girmiştir. 2008/98/EC direktifinin uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında tam uygulama tarihi mevcut / planlanan yatırımlar çerçevesinde tekrar değerlendirilecektir.
2008/98/EC <i>Atık Çerçeve Direktifi</i>	2011	2015 sonu	Tam uygulama tarihi mevcut / planlanan yatırımlar çerçevesinde tekrar değerlendirilecektir.
91/689/EEC <i>Tehlikeli Atıklar Direktifi</i>	Uyumlu 2005	2023	2010 sonu itibarıyla yürürlükten kalktığı için listeden çıkartılmıştır. 2008/98/EC yürürlüğe girmiştir. 2008/98/EC direktifinin uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında tam uygulama tarihi mevcut / planlanan yatırımlar çerçevesinde tekrar değerlendirilecektir.
75/439/EEC <i>Atık Yağlar Direktifi</i>	Uyumlu 2008	2008	2010 sonu itibarıyla yürürlükten kalktığı için listeden çıkartılmıştır. 2008/98/EC yürürlüğe girmiştir. Uygulama tam.
86/278/EEC <i>Arıtma Çamuru Direktifi</i>	2005	2005	
2006/66/EC <i>Kullanılmış Pil ve Akülere ilişkin direktif</i>	2013	IPA(2007) Proje çıktılarına göre belirlenecektir.	
94/62/EC <i>Ambalaj Direktifi</i>	Uyumlu 2007	2005	
96/59/EC <i>PCB/PCT (Poliklorlu bifeniller,Poliklorlu terfeniller)direktifi</i>	Uyumlu 2007	2025	
2000/53/EC <i>Ömrünü Tamamlamış Araçlara İlişkin Direktif (ELVs)</i>	Uyumlu 2009	2014 (IPA (2007) Proje çıktılarına göre revize edilebilecektir.)	

2002/95/EC <i>Elektrikli ve Elektronik Teçhizatlarda Belirli Tehlikeli Maddelerin Kullanımının Sınırlandırılmasına ilişkin direktif (ROHs)</i>	Uyumlu 2008	2010 (Mayıs ayı itibarıyla tam uygulamaya geçilmiştir.	
2002/96/EC <i>Atık Elektrikli ve Elektronik Teçhizatlara ilişkin Direktif (WEEE)</i>	2010 sonu	2016 (IPA (2007) Proje çıktılarına göre revize edilebilecektir.)	Yönetmeliğin yayınlanmasının, yürüyen Düzenleyici etki analizi çalışmasının sonuçlarını ve AB'de tamamlanma aşamasında olan WEEE recasting sürecinin sonuçlarını da içerebilmesi için 2011 yılının ortalarına ertelenmesi gündemdedir.
1999/31/EC <i>Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin Direktif</i>	Uyumlu (26/03/2010)	2023	
EC/1013/2006 <i>Atıkların Taşınımına İlişkin Tüzük (TFS)</i>	2010 sonu Uyumlaştırma çalışmaları devam etmektedir.	2013	
2006/21/EC <i>Maden Çıkartma ve İşleme Endüstrisinin Yönetimi Direktifi</i>	2010 sonu IPA-2009 Proje çıktıları beklenecektir (2012).	2012 sonu (IPA (2008) Proje çıktılarına göre revize edilebilecektir.)	
2000/76/EC <i>Atık Yakma Direktifi</i>	Uyumlu 2010	2023	Bu direktif IPPC recast kapsamında yürürlükten kaldırılacak olup, söz konusu direktifin uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında tam uygulama tarihi mevcut / planlanan yatırımlar çerçevesinde tekrar değerlendirilecektir.

Tablo 4.3: Türkiye'nin Katılım Süreci İçin AB Stratejisi 2010-2011 Eylem Planında Atık konusunda çıkarılması gereken mevzuat listesi (http://www.abgs.gov.tr/files/strateji/2010_2011_eylem_plani.pdf).

27- ÇEVRE

2- İKİNCİL DÜZENLEME LİSTESİ

Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak İkincil Düzenlemenin Adı	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen AB Mevzuatı	Düzenlemenin Hazırlanmasından Sorumlu Kurum	UP /MUP
Ulusal Atık Yönetimi Planı	AB mevzuatına uygun olarak Avrupa Komisyonu Çevre Genel Müdürlüğü'nün Mayıs 2003'te yayınlanan "Atık Yönetim Planı Hazırlanması- Metodolojik Kılavuz"unda belirtilen formatta ulusal veya bölgesel/yerel atık yönetim planı hazırlama konusunda tecrübeli uzman/uzmanlarca, atık yönetim planları ile ilgili daha önce yapılmış çalışmaların çıktılarının ve bazı Üye Devletlerin atık yönetim planlarının incelenip gözden geçirilmesini müteakip "Atık Yönetim Planı Hazırlanması- Metodolojik Kılavuz"una uygun olarak ülkemiz için ulusal ve bölgesel/yerel atık yönetim planlarının hazırlanması	2006/12/AT sayılı Direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MPB

Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak İkincil Düzenlemenin Adı	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen AB Mevzuatı	Düzenlemenin Hazırlanmasından Sorumlu Kurum	UP /MUP
Atık Yakma Yönetmeliği	Atıkların yakılmasının çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin, özellikle hava, toprak, yüzeysel ve yeraltı sularının kirlenmesi suretiyle insan sağlığı için ortaya çıkan risklerin azaltılması veya önlenmesi	2000/76/AT sayılı Atıkların Yakılması Direktifi	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MUP/2007 MPB
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişiklik				UP/2009 MUP/2007
Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişiklik				MUP/2007
Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişiklik				MUP/2007
Düzenli Depolama Yönetmeliği	Atık depolama alanlarının insan sağlığına zarar vermesine, sera etkisi yaratmasına, yer altı ve akarsuları kirletip hava kirliliğine sebep olmasına engel olmak veya etkilerini azaltmak. Yeni kurulacak ve halihazırdaki depolama	Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin 99/31/AT Sayılı Direktif Atıkların Düzenli Depolamaya Kabul Kriterlerine İlişkin 2003/33/AT sayılı Direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MUP/2007 MPB
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişiklik				UP/2009 MUP/2007
Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde				UP/2009 MUP/2007

değişiklik	sahalarını kapsamaktadır.			
Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde değişiklik				UP/2009 MUP/2007
Maden Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği	Madenlerin doğal ortamdan çıkarılması sırasında ortaya çıkan hafriyat toprağı, bitkisel toprak, pasa ve madenin ekonomiye kazandırılması amacı ile işlenmesi sürecinde meydana gelen atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde atık üretiminin önlenmesi, azaltılması, toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması, değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesine ilişkin teknik ve idari hususlar ile uyulması gereken genel kuralların düzenlenmesi	2006/21/AT sayılı Madencilik Atıklarının Yönetimi Direktifi	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MUP/2008 MPB
Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak İkincil	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen	Düzenlemenin Hazırlanmasından	UP /MUP

Düzenlemenin Adı		AB Mevzuatı	Sorumlu Kurum	
Atıkların Sevkiyatına İlişkin Yönetmelik	Atıkların gideceği yer ve menşei, atıkların gideceği yerde uygulanacak işlemlerin şekli, taşınan atıkların cinsi, taşıma güzergahına bağlı olarak atıkların taşınması ve ticaretine ilişkin kontrol rejimleri ve usullerin belirlenmesi	1013/2006 sayılı Atıkların AB İçinde ve AB Sınırları Dışına Nakliyesine ilişkin Tüzük	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MUP/2008 MPB
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik				UP/2009 MUP/2008
Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak İkincil Düzenlemenin Adı	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen AB Mevzuatı	Düzenlemenin Hazırlanmasından Sorumlu Kurum	UP /MUP
Atık Elektrik ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği	Elektrik ve elektronik atıkların geri dönüşüm, geri kazanım ve bertarafının sağlanması	Atık Elektrik ve Elektronik Cihazlara ilişkin 2002/96/AT sayılı Direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı	UP/2009 MUP/2008 MPB
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik	AB Mevzuatına uygun olarak tehlikeli atıkların yönetiminin ve atık yağların yönetimini sağlarken yeni yayımlanan direktifte belirtilen genel esaslara uyumun sağlanması	2008/98/AT Sayılı direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı	Bakanlık tarafından yeni eklenmiştir.
Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik				Bakanlık tarafından yeni eklenmiştir.

Atıkların Kontrolüne ilişkin Genel Esaslar Yönetmeliğinde Değişiklik				Bakanlık tarafından yeni eklenmiştir.
Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına İlişkin Yönetmelik	Evsel ve kentsel atıksuların arıtılması sonucu ortaya çıkan arıtma çamurlarının toprağa, bitkiye, hayvana ve insana zarar vermeyecek şekilde, toprakta kontrollü kullanımına yönelik esasları sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde ortaya koymak	86/278/EEC sayılı Arıtma Çamurunun Tarımda Kullanılması Halinde Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunması Hakkında Konsey Direktifi; Avrupa Birliği tarafından 27 Nisan 2000 tarihinde yayınlanan ENV.E.3/LM sayılı“Çamur Üzerine 3. Taslak Çalışma Dokümanı”	Çevre ve Orman Bakanlığı	MUP/2009

4.1.1. İlerleme Raporları

Komisyondun her yıl düzenli olarak hazırladığı ilerleme raporları incelendiğinde, mksetebata uyum konusunda çalışmaların hangi aşamada olduğunu görmek mümkündür. Her ne kadar bazı konularda haksızlığa uğranılmış hissedilse de, bu raporları doğru okuyabilmek, tarafsız bir özeleştiri yaparak bu değerlendirmeleri hedefe ulaşmak için kullanmak en akıllıca hareket olacaktır. İlerleme raporlarında atık sektörü ile ilgili değerlendirmelere bakıldığında;

1998 yılında; "Son onbeş yıldı, mevzuatın, koruma önlemlerinin ve kurumsal mekanizmaların benimsenmesinde bir ölçüde ilerleme sağlanmış olsa da, evre korumanın düzeyi arzu edilenin hayli uzağındadır. Bununla beraber, atıklar, havanın ve suyun korunması, doğa koruma ve çevresel etki değerlendirmeleri ile ilgili olarak müktesebatın kabul edilmesi yönünde çabalar sarf edilmiştir" ifadeleri yer almaktadır. Ulusal evre Eylem Planının, bir dizi önemli öncelikler koyduğu ancak Topluluk müktesebatının benimsenmesine pek fazla yer vermediği eleştirisini yapılmaktadır. Türkiye'nin, müktesebatın benimsenmesiyle ilgili bir ulusal plan hazırlaması kararlaştırıldığından bahsedilmektedir (www.abgs.gov.tr) .

1999 ve 2000 yıllarına ait raporlarda, bir önceki ilerleme raporlarındaki belirlemelerin üzerine bir ilerleme kaydedilmediği söylenmektedir.

2001 yılında; "Atık yönetimi, özellikle ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin olarak en sorunlu alanlardan biridir. Evsel atığın büyük bir yüzdesi (% 93), yasa dışı boşaltılan, kontrol edilemeyen atıktır. Mkteseбата uyum sağlanması için ciddi çaba gösterilmesi gerekmektedir" ifadeleri yer almıştır (www.abgs.gov.tr).

2002 yılı ilerleme raporunda, atık yönetimi konusunda Türk mevzuatının Topluluk müktesebatı ile önemli ölçüde uyumlu olmakla birlikte, esas problemin uygulamada yaşanacağı ve sektöre yeterli mali kaynak tahsisi yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca topluluk müktesebatının iç hukuka aktarılması ve uygulanması konusunda daha fazla çaba gerektiği vurgulanmaktadır.

2003 yılı ilerleme raporunda daha önceki raporda yer alan ifadeler aynen tekrar edilerek iç hukuka aktarma, uygulama ve mali kaynak tahsisi konusu dile getirilmiştir. Tehlikeli atıkların sınır ötesi hareketlerinin kontrolüne ve bunların bertarafına ilişkin Basel Sözleşmesi'nde yapılan değişikliklerin onaylanmasından güzel bir gelişme olduğu vurgulanmış, ancak gelişmenin sınırlı olduğu söylenmiştir (www.abgs.gov.tr).

2004 yılı ilerleme raporunda, atık yönetimi alanında bazı gelişmeler yaşandığını belirtilmiştir. Ambalaj atığı, hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının kontrolü, atık yağlar, liman ve körfezlerdeki tesislerin atıklarının yönetimi, pil ve akümülatörler ile ilgili mevzuatın kabul edildiğı ve atık yönetimi alanındaki müktesebat uyumunda belli bir ilerleme kaydedildiğı söylenmektedir. Ancak ulusal bir stratejinin ve atık yönetimi planının hazırlanması için daha fazla çabaya ihtiyaç duyulduğı yinelenmektedir (www.abgs.gov.tr).

2005 yılı ilerleme raporunda sadece atık yönetimi, doğanın korunması ve gürültü alanlarında bazı ilerlemeler gerçekleştirildiğinden ve atık yönetimi uyum düzeyinin ileri seviyede olduğundan bahsedilmektedir. Çerçeve Direktif, kullanılmış pil ve aküler, tıbbi atık, katı atıklara ilişkin uygulama yönetmeliğı ve bitkisel atık yağ ve tehlikeli atıklar konusunda uygulama yönetmeliklerinin kabul edilmesiyle birlikte atık yönetimine ilişkin müktesebatın iç hukuka aktarılmasında bir miktar ilerleme sağlandığı söylenmektedir (www.abgs.gov.tr).

Poliklorlu bifeniller (PCB) ve Ömrünü Tamamlamış Araçlar, Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (EEAA), Elektrikli ve Elektronik Eşyalarda Bazı Tehlikeli Maddelerin Kullanımının Kısıtlanması, Düzenli Depolama ve Atık Yakma konularındaki direktiflerinin iç hukuka tam olarak aktarılması için ise hala ilave çaba harcanması gerektiğı ifade edilmektedir. Ayrıca lisans verme, gözetleme, teftiş ve uygulamaya ilişkin Çevre ve Orman Bakanlığının kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiğı belirtilmektedir.

2006 yılı ilerleme raporunda da, iç hukuka belli derecelerde aktarılmış olan direktifler sıralanmakta ve atık yönetimi ile ilgili müktesebatın aktarımında halihazırda oldukça ileri bir aşamaya gelinmiş olduğu kaydedilmektedir. Mevcut

eksikliklerin giderilmesi amacıyla bir ulusal plan hazırlanması, ve geliştirilmiş olan mali plan üzerinde daha fazla çalışılması gereği ifade edilmektedir.

2007 yılı ilerleme raporunda; ömrünü tamamlamış lastikler ve atık madde ithalatının kontrolü konularında bir miktar ilerleme kaydedildiği, ambalaj yönetmeliği uygulama yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile bu alandaki uyumun ileri düzeyde olduğu söylenmektedir. Bununla birlikte, poliklorinli bifeniller, kullanım ömrü dolmuş araçlar ile atık elektrikli ve elektronik cihazlara ilişkin direktiflere ilişkin ilerlemenin sınırlı kaldığı ve düzenli depolama, atık maddelerin yakılması, elektrikli ve elektronik cihazlarda bazı maddelerin kullanılmasının sınırlandırılmasına yönelik alanlarda hiçbir ilerleme bulunmadığı söylenmektedir. Çevre müktesebatının aktarımının genel düzeyinin düşük olduğu eleştirisi yapılmamaktadır.

2008 yılı ilerleme raporunda; Poliklorlu bifeniller (PCB ve PCT), atık yağların kontrolü ve elektrikli ve elektronik cihazlarda bazı tehlikeli maddelerin kullanımının kısıtlanması ve alanlarında ilerleme kaydedildiği ve uyum düzeyinin ileri safhada olduğu söylenmektedir. Kullanım ömrü dolmuş araçlar ve atık elektrikli ve elektronik cihazlara ilişkin ilerlemenin çok sınırlı olduğu, düzenli depolama direktifine ilişkin hiçbir ilerleme sağlanmadığı belirtilerek, Türkiye'nin ulusal atık yönetimi planı bulunmadığı yinelenmektedir.

2009 yılı ilerleme raporunda; uygulamayla ilgili olarak, geçen yıl kabul edilen, elektrikli ve elektronik ekipmanlarda bazı tehlikeli maddelerin kullanımını kısıtlayan Yönetmeliğin etkilerine ilişkin olarak AB şirketlerinin şikâyetleri bulunduğu ve bu şirketlerin, yeni mevzuatın ticarete zorluklar oluşturduğunu iddia ettikleri ifade edilmiştir. Düzenli depolanması ve madencilik atıklarına ilişkin direktifler konusunda gelişme kaydedilmediği söylenmektedir.

2010 yılı ilerleme raporunda ise; "Atık yönetimi konusunda iyi düzeyde ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye, 2009-2013 dönemi için ulusal atık yönetimi planını kabul etmiştir. Tehlikeli atık kontrolü, gemilerden atık alınması ve atık kontrolüne ilişkin mevzuat AB müktesebatına uygun olarak değiştirilmiştir. Ömrünü tamamlamış araçlara ilişkin yeni mevzuat kabul edilmiştir. Atık Çerçeve Direktifi'ndeki biyolojik

olarak parçalanabilirlerin yüzdesinin azaltılmasına ilişkin hükümleri de kapsayacak şekilde, atığın düzenli depolanması hakkında mevzuat kabul edilmiştir. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin ıslahına ilişkin bir yönetmelik kabul edilmiştir. Bazı AB şirketleri, elektrikli ve elektronik ekipmanlarda bazı tehlikeli maddelerin kullanımını kısıtlayan yönetmeliğin uygulanmasının ticarete engel teşkil ettiği yönünde şikâyette bulunmuşlardır.” ifadeleri yer almaktadır. Atık yönetimi konusunda iyi düzeyde ilerleme sağlandığı belirtilmektedir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İlerleme raporlarından da görüldüğü üzere, atık yönetimi konusunda AB direktiflerini iç mevzuata aktarmak amacıyla çok sayıda yönetmelik yürürlüğe ve ilgili mevzuatın neredeyse tümünü karşılamış durumdadır. Uygulama konusunda bazı direktiflerde sıkıntı bulunmaktadır.

Tehlikeli Atıklara ilişkin mevzuatımız AB mevzuatıyla uyumludur. Atıkların Düzenli Depolanmasına ilişkin Mart 2010'da çıkarmış olduğumuz yönetmelikle mevzuat uyumu sağlanmıştır.

Atık Yakma Yönetmeliğimiz Ekim 2010 içerisinde AB Mevzuatıyla uyumlu olarak yayınlanmıştır. Atıkların Taşınımına ilişkin AB Tüzüğünü uyumlaştırmak amacıyla taslak mevzuatımız da tamamlanmak üzeredir. Özel atıklara ilişkin AB mevzuatının neredeyse tamamı ulusal mevzuatımıza aktarılmıştır. 2009 yılının sonunda "Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır. Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik yürürlüğe girmiştir.

2008 yılında uyumlaştırılan "Elektrikli Ve Elektronik Eşyalarda Bazı Zararlı Maddelerin Kullanımının Sınırlandırılmasına Dair Yönetmelik" Mayıs 2010'dan beri tam olarak uygulanmaktadır. Önümüzdeki aylarda taslak çalışmaları bitirilen "Atık Elektrikli ve Elektronik Atıklara Dair" Yönetmeliğimizin çıkarılması gündemdedir.

PCB/PCT'li (Poliklorinli bipheniller ve poliklorinli terpheniller) Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği ve Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği AB ile uyumlu olup, tam uygulama yapılmaktadır.

12 Aralık 2010 tarihinden önceki Çerçeve direktife uyum için gereken çalışmalar yürütülmüştü, bu tarihten sonra AB'de yürürlüğe giren yeni Atık Çerçeve Direktifine uyum için çalışmalar devam etmektedir.

Diğer taraftan henüz mevzuatı çıkmamış olan Maden Çıkartma ve İşleme Endüstrisinin Yönetimi Direktifi ve Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalara ilişkin

Direktif ile Atık Taşınımına ilişkin tüzüğün ulusal mevzuatımıza kazandırılması için çalışmalar devam etmektedir.

AB Çevre Müktesebatının uyumlaştırılması için yatırım maliyetlerine ilişkin ön tahminler 59 milyar Euro olarak hesaplanmıştır. Atık sektöründe, Düzenli Depolama, Tehlikeli Atık, Ambalaj Atıkları ve Atık Yakma Direktifleri gibi ağır yatırım gerektiren direktifler için maliyet çalışması yapılmış, bu direktiflerin uygulanma maliyeti toplam 9.560 milyon Euro olarak hesaplanmıştır (UÇES).

Bu nedenle, yüksek maliyet gerektiren Tehlikeli Atıklar, Atık Yakma ve Düzenli Depolama mevzuatı için tam uygulamanın aşamalı olarak 2023 yılına kadar uzatılabileceği öngörülmektedir.

UÇES'e Göre Atık Yatırım İhtiyacı (2007-2023)

Sektör	Yatırım İhtiyacı	
	Milyar Euro	Oran (%)
Atık		
Düzenli Depolama	7,574	79,22
Ambalaj	0,655	6,85
Yakma	1,257	13,15
Tehlikeli Atık	0,074	0,78
Toplam	9,560	100

İlerleme raporlarında da sıkça tekrarlandığı gibi uygulama kapasitesi ve maliyet AB Atık mevzuatının içselleştirilebilmesindeki esas sorundur. Özellikle politikayı oluşturmak, planlama yapmak ve uygulamayı kontrol etmek üzere Çevre ve Orman Bakanlığı'nın; uygulamanın sorunsuz yapılabilmesi için ise yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi gerekmektedir. AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi'nde atık sektörünün tam uyumu için yaklaşık 3000 ilave personele ihtiyaç duyulacağı ve personel maliyetinin ilk yirmi yıl için 340 milyon

Euro olacağı tahmin edilmiştir. Bu maliyetin Çevre ve Orman Bakanlığı ile Belediyeler tarafından karşılanması planlanmıştır.

Tüm bu maliyetlerin karşılanması için özellikle atık sektörünün en önemli aktörü olan yerel yönetimlerde uygulamayı sağlayabilmek için çeşitli yeni fon kaynakları ve yeni finansman modelleri geliştirmek gerekmektedir.

Diğer taraftan direktiflerin iç mevzuata uyumlaştırılması sırasında ülkemize has koşullar, önceliklerimiz, sanayimiz ve mevcut idari kapasite de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu aşamada düşünölemeyen pek çok husus, uygulamayı zorlaştırmakta, bu da taahhütler kapsamında sıkıntı oluşturabilmektedir.

6. KAYNAKLAR

Atabay vd, Avrupa Birliği Politikaları, İmaj Yayınevi, 2011.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Gözden Geçirilmiş Türkiye Ulusal Programı, Temmuz 2003

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı, Ankara 2008.

Avrupa Komisyonu, Türkiye düzenli/ilerleme raporları, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 200, 2007, 2008, 2009, 2010.

Bölgesel Çevre Merkezi (REC)Türkiye, AB Çevre Müktesebatının Uyumlaştırılması için Stratejiler: Türkiye'yi Neler Bekliyor ?, 2005.

Sayıştay Başkanlığı, Türkiye'de Atık Yönetimi Ulusal Düzenlemeler ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi Performans Denetimi Raporu, 2007.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES), 2006. Türkiye Çevre Mevzuatının Analizi Projesi Sonuç Raporu.

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 'Türkiye'nin Çevre Alanında Mevzuata Özel Uyumlaştırma Stratejisi Dokümanı'

Yılmaz, G., Avrupa Birliği'nin Atık Politikası ve Türkiye'nin Avrupa Birliği Atık Mevzuatına Uyum Durumu, ATAUM Uzmanlık Kursu, 2009.

İnternet Siteleri

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=44367&l=1> (15.06.2011),

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=42260&l=1> (15.06.2011)

http://www.abgs.gov.tr/files/strateji/2010_2011_eylem_plani.pdf (16.06.2011)

http://ec.europa.eu/enlargement/Turkey/key_documents

http://ec.europa.eu/enlargement/Turkey/key_documents

<http://did-cevreorman.gov.tr/>

www.ikv.org.tr/pdfs/cevre, İktisadi Kalkınma Vakfı (08.06.2011)

http://www.smefit.eu/IMG/pdf/CEVRE_KORUMA_environmental_protection_adapted.pdf (08.06.2011).